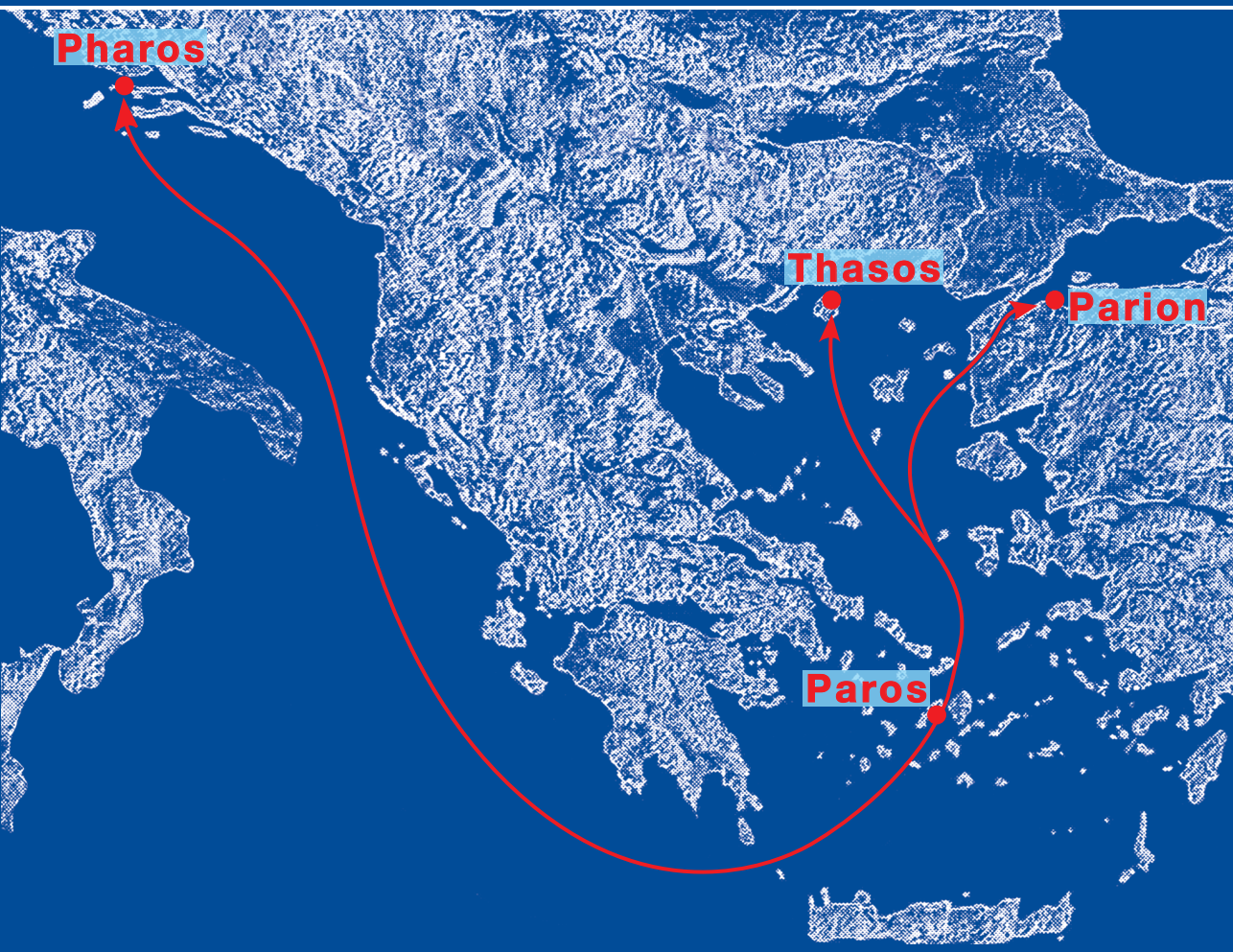

PAROS IV

Η ΠΑΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΙΚΙΕΣ ΤΗΣ PAROS AND ITS COLONIES

Edited by

Dora Katsonopoulou

ΑΘΗΝΑ/ATHENS 2018

Cover illustrations

On the front: Map of the Mediterranean showing the locations of Paros and its colonies.

On the back: Marble statue of Gorgo, detail, 2nd quarter of 6th century BC.

© Archaeological Museum of Paros, inv. no. A 1285.

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΡΟΥ ΚΑΙ ΚΥΚΛΑΔΩΝ
THE INSTITUTE FOR ARCHAEOLOGY OF PAROS AND THE CYCLADES

PAROS IV

Η ΠΑΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΙΚΙΕΣ ΤΗΣ
PAROS AND ITS COLONIES

ΣΟΛΩΜΟΥ 58, 106 82 ΑΘΗΝΑ
58 SOLOMOS STREET, 106 82 ATHENS

ISBN: 978-960-89045-3-8

© DORA KATSONOPOULOU
58 Solomou Street
106 82 Athens
email: paros.iapk@gmail.com

PAROS IV

Η ΠΑΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΙΚΙΕΣ ΤΗΣ

**ΠΡΑΚΤΙΚΑ Δ' ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΡΟΥ ΚΑΙ ΚΥΚΛΑΔΩΝ
ΠΑΡΟΙΚΙΑ ΠΑΡΟΥ, 11-14 ΙΟΥΝΙΟΥ 2015**

Εκδοτική επιμέλεια:
Ντόρα Κατσωνοπούλου

ΑΘΗΝΑ 2018

PAROS IV

PAROS AND ITS COLONIES

PROCEEDINGS OF THE FOURTH INTERNATIONAL CONFERENCE
ON THE ARCHAEOLOGY OF PAROS AND THE CYCLADES
PAROIKIA, PAROS, 11-14 JUNE 2015

Edited by
Dora Katsonopoulou

ATHENS 2018

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ
TABLE OF CONTENTS

Πρόλογος από την Ντόρα Κατσωνοπούλου..... 11
Preface by Dora Katsonopoulou 14

ΜΕΡΟΣ Ι - PART I

Η μητρόπολις Πάρος
Paros, the metropolis

1. τίνες Παρίων; Were Archaic Parian Ventures Abroad Corporate or Private?..... 19
David Tandy

2. Archilochos did not Sail Alone to the Bountiful Shores of Siris:
Parian and Naxian Potters in Southern Italy in the 7th Century BC..... 39
Mario Denti

3. Πάρος: Πόλη Πολιτειακά Αναπτυγμένη από τον 8ο Αιώνα π. Χ.
έως την Ύστερη Αρχαιότητα 65
Φωτεινή Ζαφειροπούλου

4. Αρχαία Πάρος: Στοιχεία για την Εξέλιξη της Τοπογραφίας από Παλαιές
και Πρόσφατες Ανασκαφές..... 77
Γιάννος Κουράγιος

5. Recent Evidence of Sculptures in Parian Marble..... 101
Dora Katsonopoulou

6. «Θησαυρός» και Νομίσματα από τον Χώρο του Αρχαίου Εργαστηρίου
Γλυπτικής της Παροικίας..... 115
Σοφία Γ. Δετοράτου

7. Εργαστήρια στην Αρχαία Πάρο 143
Απόστολος Παπαδημητρίου

8. Η Λατρεία του Απόλλωνος και του Ηρακλέους στην Πάρο
και οι Δεσμοί με την Θάσο..... 161
Ζώζη Παπαδοπούλου

ΜΕΡΟΣ II - PART II

Οι Αποικίες της Πάρου: Πάριον – Θάσος – Φάρος Paros' Colonies: Parion – Thasos – Pharos

9. Some Observations on the Altar of Hermokreon in Parion 179
Vedat Keleş
10. Roman Pottery of Parion Necropolis 189
H. Ertuğ Ergüner
11. Parion's Water Supply: Preliminary Works, 2014-2015 199
Michael D. Yilmaz
12. The Roman Bath of Parion 209
Alper Yilmaz
13. Mining, Metallurgical Activities and Artifact Production in Parion 221
Ersin Çelikbas
14. Thracians of Odonis, the First Parians on Thasos and the North Aegean
Neighbours: The Case-study of a Group of Pre/para-colonial Ceramics 231
Petya Ilieva
15. Paros, Thasos and the Question of Mining and Metal Production before and
after Colonisation: Review and Perspectives 251
Giorgos M. Sanidas, Dimitra Malamidou, Nerantzis Nerantzis
16. Archaic One-handed Mugs from Thasos: A Parian Origin? 267
Martin Perron
17. Διακίνηση και Χρήσεις Εισηγμένης Κεραμικής με Γραπτή Διακόσμηση
στις Θασιακές Αποικίες κατά την Αρχαϊκή Περίοδο 299
Ελένη Μανακίδου
18. Θεοί και Επικλήσεις στην Αποικιακή Διαδικασία:
Θρησκευτικές Μεταφορές μεταξύ Πάρου και Θάσου 321
Natacha Trippé
19. Άρτεμις στα Όρια της Πόλης της Θάσου 333
Arthur Muller

20. Από την Πόρπη στο Φυλακτό: Η Αμφιθυμία της Αρτέμιδος της Θάσου μέσα από τα Αναθήματά της	345
<i>Clarisse Prêtre</i>	
21. Η Πάρος και οι Απαρχές της Γλυπτικής στη Θάσο	353
<i>Bernard Holtzmann</i>	
22. From Paros to Pharos.....	369
<i>Alessandra Coppola</i>	
23. New Answers to Old Problems: Revitalizing Questions about the Location of Pharos and its City Walls.....	377
<i>Sara Popović and Andrea Devlahović</i>	
24. Pharos, Greek Amphorae and Wine Production	397
<i>Branko Kirigin</i>	
25. Greek Onomastic Evidence from Pharos (4th-1st c. BC)	421
<i>Jelena Marohnić</i>	
26. The Perception of Paros in Croatian Written Sources	429
<i>Aldo Čavić</i>	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι - APPENDIX I: Πάρος - Φάρος.....	437
<i>Ντόρα Κατσωνοπούλου</i>	

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο παρών τόμος (Paros IV) αποτελεί τον τέταρτο στη σειρά τόμο Πρακτικών Διεθνών Συνεδρίων αφιερωμένων στην αρχαιολογία και τον πολιτισμό της Πάρου και των Κυκλάδων, που οργανώνονται από το Ινστιτούτο Αρχαιολογίας Πάρου και Κυκλάδων (ΙΑΠΚ) και πραγματοποιούνται στην Παροικία της Πάρου σε τακτά χρονικά διαστήματα. Ο τόμος με τον ειδικότερο τίτλο *Η Πάρος και οι Αποικίες της*, περιλαμβάνει τις επιστημονικές ανακοινώσεις που παρουσιάστηκαν στη διάρκεια του Δ' Διεθνούς Συνεδρίου Αρχαιολογίας Πάρου και Κυκλάδων, το οποίο έλαβε χώρα στην Παροικία της Πάρου από 11-14 Ιουνίου 2015, σε συνεργασία με το Δήμο Πάρου και τον Πολιτιστικό Σύλλογο «Αρχίλοχος Πάρου». Το Συνέδριο είναι το πρώτο που αφιερώθηκε ποτέ στο εγχείρημα της ίδρυσης αποικιών από τους αρχαίους Παρίους και συγκέντρωσε το ενδιαφέρον πολλών αρχαιολόγων και άλλων ειδικών που παρουσίασαν κατά τη διάρκειά του επιστημονικές εργασίες αναφορικά τόσο με την μητρόπολη Πάρο όσο και με τις τρεις κύριες αποικίες της, το Πάριον στην περιοχή της Προποντίδας, τη Θάσο στο Β. Αιγαίο, και την Φάρο στην Αδριατική (νησί Χβαρ στην Κροατία).

Το Δ' Συνέδριο ακολούθησε τα τρία προηγούμενα Συνέδρια Αρχαιολογίας Πάρου και Κυκλάδων που πραγματοποιήθηκαν στην Παροικία της Πάρου και ήταν αφιερωμένα, το 1ο στη διάσημη Παρία Λίθο (1997), το 2ο στον μεγάλο ποιητή της Πάρου Αρχίλοχο (2005), και το 3ο στον διάσημο γλύπτη και αρχιτέκτονα της αρχαίας Πάρου Σκόπα (2010). Τα Πρακτικά και των τριών Συνεδρίων εκδόθηκαν από το ΙΑΠΚ. Ο 1ος τόμος με τον τίτλο *Παρία Λίθος. Παριανά Λατομεία, Μάρμαρο και Εργαστήρια Γλυπτικής της Πάρου*, με την επιμέλεια των Δημήτρη Σκιλάρντι και Ντόρας Κατσωνοπούλου, κυκλοφόρησε το έτος 2000 και επανεκδόθηκε το 2010, ο 2ος με τον τίτλο *Ο Αρχίλοχος και η Εποχή του* (Paros II), με την επιμέλεια των Ντόρας Κατσωνοπούλου, Ιωάννη Πετρόπουλου και Στέλλας Κατσαρού εκδόθηκε το 2008, και ο 3ος με τον τίτλο *Ο Σκόπας και ο Κόσμος του* (Paros III), με την επιμέλεια των Ντόρας Κατσωνοπούλου και Andrew Stewart εκδόθηκε το έτος 2013.

Ο τόμος του Δ' Συνεδρίου (Paros IV), έκδοση του ΙΑΠΚ με την επιμέλεια της Ντόρας Κατσωνοπούλου, περιλαμβάνει συνολικά 26 επιστημονικά άρθρα σε δύο μέρη. Το Μέρος I με τον τίτλο *Πάρος, η μητρόπολις*, περιλαμβάνει 8 εργασίες αναφορικά με την επιχειρησιακή δραστηριότητα των Παρίων εκτός του νησιού αλλά και με τα αρχαιολογικά ευρήματα της τελευταίας 30ετίας στην Πάρο που αναδεικνύουν τον πλούτο και την ισχυρή οργάνωση της πόλης της Πάρου ήδη από τον 8ο αιώνα π.Χ. Το Μέρος II με τον τίτλο *Οι Αποικίες της Πάρου: Πάριον – Θάσος - Φάρος*, περιέχει 18 συνολικά άρθρα για την ιστορία και αρχαιολογία των αποικιών ξεκινώντας με την αρχαιότερη αποικία, το Πάριον, που ιδρύθηκε στα τέλη του 8ου αιώνα, ακολούθως τη Θάσο τον 7ο αιώνα και τέλος την Φάρο στο α' μισό του 4ου αιώνα π.Χ.

Το Μέρος I, αρχίζει με την διερεύνηση του συλλογικού ή ιδιωτικού χαρακτήρα των αποικιστικών επιχειρήσεων των Παρίων στο εξωτερικό κατά την αρχαϊκή περίοδο, μέσα από την επανεξέταση της αρχαιολογικής, της επιγραφικής και της φιλολογικής μαρτυρίας (Tandy) και την παρουσίαση νέας μαρτυρίας από πρόσφατες μελέτες κεραμικής και ανασκαφές στην Ν. Ιταλία (Σίρις και, κυρίως, Incoronata) σχετικά με την παρουσία εκεί μεγάλης ελληνικής κοινότητας αγγειοπλαστών από το Αιγαίο Πέλαγος και ειδικότερα από τις Κυκλάδες (Denti). Ακολούθως, τα ανασκαφικά ευρήματα της τελευταίας 30ετίας στην Πάρο και ιδιαιτέρως εκείνα του

κύριου νεκροταφείου της αρχαίας πόλης συζητούνται για να καταδειχθεί ότι η Πάρος ήταν ένα οργανωμένο κράτος με σημαντική οικονομική και πολιτική ισχύ ήδη από το β' μισό του 8ου αι. π.Χ. (Ζαφειροπούλου) και επιχειρείται η ανασύμβαση της τοπογραφίας της αρχαίας πόλης της Πάρου ως μίας από τις πλουσιότερες και πιο καλά οργανωμένες πόλεις των Κυκλάδων, με βάση παλαιές και πρόσφατες ανασκαφές (Κουράγιος). Στη συνέχεια, παρουσιάζεται και συζητείται ομάδα επιλεγμένων γλυπτών σε παριανό μάρμαρο που έγιναν γνωστά πρόσφατα: ρωμαϊκό άγαλμα Μούσας στην Πάντοβα της Ιταλίας, ακέφαλο γυναικείο άγαλμα στη Συλλογή Sorgente στη Ρώμη, και αρχιτεκτονικά γλυπτά από την αρχαία Κερύνεια στη βορειοδυτική Πελοπόννησο (Katsonopoulou). 'Θησαυρός' νομισμάτων που καταχώθηκε στα τέλη του 3ου αιώνα π.Χ. και άλλα νομίσματα από τον χώρο του αρχαίου εργαστηρίου γλυπτικής στην Παροικιά παρουσιάζονται στο επόμενο άρθρο (Δετοράτου) και τα γειτονικά εργαστήρια καθώς και αποθέτες κεραμικής συζητούνται σε σχέση με την λειτουργία, την παραγωγή αλλά και τη θέση τους αναφορικά με τον πολεοδομικό ιστό της αρχαίας πόλης (Παπαδημητρίου). Τέλος, εξετάζονται ζητήματα σχετικά με την λατρεία του Απόλλωνος και του Ηρακλέους στην Πάρο, σε συνάρτηση με τις αντίστοιχες λατρείες στην αποικία της Θάσου (Παπαδοπούλου).

Το Μέρος II, αφιερωμένο στις αποικίες της Πάρου, ξεκινά με την παρουσίαση των ευρημάτων των ανασκαφών στο Πάριον την τελευταία δεκαετία. Στο πρώτο άρθρο παρουσιάζεται ένα από τα διασημότερα έργα στην πόλη του Παρίου, ο κολοσσικός βωμός του 4ου αιώνα π.Χ. για τον Απόλλωνα και την Άρτεμη, ενώ συζητούνται η ταυτότητα του αρχιτέκτονα Ερμοκρέοντος και η σχετική νομισματική μαρτυρία (Keleş). Ακολούθως, παρουσιάζεται η μελέτη της ρωμαϊκής κεραμικής που ανακαλύφθηκε στους τάφους της αρχαίας νεκρόπολης του Παρίου με συνεχή χρήση από τον 7ο αιώνα π.Χ. έως την ύστερη αρχαιότητα (Ergüner) και περιγράφονται τα ρωμαϊκά λουτρά και η ιστορία τους από τον 2ο αιώνα μ.Χ., οπότε κατασκευάστηκαν, μέχρι την εγκατάλειψή τους τον 7ο αιώνα (Alper Yilmaz). Το υδραγωγείο και το σύστημα ύδρευσης της ρωμαϊκής πόλης του Παρίου που αποτελεί και θέμα διδακτορικής διατριβής του συγγραφέα, συζητούνται στην επόμενη ανακοίνωση (Michael Deniz Yilmaz) ενώ περιγράφονται μέσα από την ανάλυση και μελέτη μεταλλικών ευρημάτων από το Πάριον, η μεταλλουργική δραστηριότητα και παραγωγή στην πόλη (Çelikbas).

Στη Θάσο αναφέρονται τα άρθρα που ακολουθούν, αρχικά με την παρουσίαση μελέτης της επιτραπέζιας κεραμικής G 2-3 που ανακαλύφθηκε στον οικισμό που προϋπήρχε στην περιοχή πριν από τον αποικισμό των Παρίων στη Θάσο (Ilieva) και με την συνολική επισκόπηση του ζητήματος της εκμετάλλευσης των μεταλλείων πριν και μετά τον αποικισμό των Παρίων (Sanidas et al). Στη συνέχεια, η γεωχημική ανάλυση δειγμάτων από ομάδα αρχαϊκών μόνων κυπέλλων που ανακαλύφθηκαν στο Αρτεμίσιο της Θάσου και τα αποτελέσματα, που υποδεικνύουν πιθανή προέλευση από την Πάρο, περιγράφονται (Perron) και παρουσιάζεται μια αποτίμηση της εισηγμένης διακοσμημένης κεραμικής στις αποικίες της Θάσου κατά την αρχαϊκή περίοδο παράλληλα με τη διακίνηση και τις πιθανές χρήσεις της (Μανακίδου). Στη μεταφορά των θρησκευτικών λατρειών μεταξύ Πάρου και Θάσου και στις εξελίξεις τους στην αποικία εστιάζεται το περιεχόμενο του επόμενου άρθρου (Trippé) ενώ η λατρεία της Αρτέμιδος εξετάζεται στα δύο άρθρα που ακολουθούν ως προς τη θέση των ιερών της στην αρχαία πόλη της Θάσου (Muller) και τις πτυχές της προσωπικότητάς της μέσα από τα αναθήματα στο Αρτεμίσιο (Prêtre). Η ενότητα της Θάσου ολοκληρώνεται με την παρουσίαση της πρώιμης γλυπτικής της και τη σχέση της με την πιθανή επιρροή από τους Παρίους αποίκους (Holtzmann).

Στην Φάρο, αποικία της Πάρου στην Αδριατική, αναφέρονται τα τελευταία πέντε άρθρα του Μέρους II. Στο πρώτο εξ' αυτών, εξετάζεται η φιλολογική μαρτυρία σχετικά με την ίδρυση της Φάρου, στο πλαίσιο της τότε πολιτικής και του εμπορίου στην περιοχή της Δαλματίας (Corroia). Ακολούθως, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ανασκαφών που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ 2009 και 2013 από το Μουσείο του Stari Grad στη θέση Remete Garden, με βάση τα οποία η χρονολόγηση των τειχών ανάγεται στους ελληνιστικούς χρόνους (Ρορονιό και Δενιαλονιό). Ο μεγάλος αριθμός ελληνικών αμφορέων (4ος-2ος αι. π.Χ.) από τις ανασκαφές στη Φάρο συζητείται υπό το φως της αγροτικής οικονομίας της πόλης στην επόμενη ανακρίβωση και παρατίθεται σύντομη συγκριτική αναθεώρηση για την παραγωγή οίνου ανάμεσα στην μεσαιωνική περίοδο και την αρχαιότητα (Kirigin). Την παρουσία ελληνικών ονομάτων στη Φάρο (4ος-1ος αι. π.Χ.), με βάση λίθινες επιγραφές, μολύβδινες πινακίδες, όστρακα αγγείων και αρχαίες πηγές, διερευνά το ακόλουθο άρθρο (Μαροηνιό) και τέλος, η αντίληψη της Πάρου ως μακρινής μητρόπολης στις γραπτές Κροατικές πηγές από τον 16ο αιώνα μέχρι πρόσφατα και η συμβολή της νεότερης αρχαιολογικής έρευνας που συνέδεσε την Φάρο με την Πάρο, παρουσιάζονται και αναλύονται (Čanić).

Ευχαριστώ θερμά το Δημοτικό Συμβούλιο και τον Δήμαρχο Πάρου κ. Μάρκο Κωβαίο για την υποστήριξη του Συνεδρίου καθώς και όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Ινστιτούτου Αρχαιολογίας Πάρου και Κυκλάδων και του πολιτιστικού συλλόγου «Αρχίλοχος Πάρου» για τη βοήθειά τους στην οργάνωση και πραγματοποίηση του Συνεδρίου.

Ντόρα Κατσωνοπούλου

*Πρόεδρος Ινστιτούτου Αρχαιολογίας
Πάρου και Κυκλάδων*

PREFACE

The present volume (Paros IV) is the fourth in a series of international conferences dedicated to the archaeology and culture of Paros and the Cyclades, organized by the Institute for the Archaeology of Paros and the Cyclades (IAPC) and conducted at Paroikia on Paros at periodic intervals. This volume, entitled *Paros and its Colonies*, contains scholarly papers presented during the Fourth International Congress of Archaeology on Paros and the Cyclades, which was organized in collaboration with the Municipality of Paros and the Archilochos of Paros Cultural Association, and took place in Paroikia from 11-14 June, 2015. The congress, the first ever held on the topic of colonial enterprises of the ancient Parians, attracted the interest of many scholars from Greece and abroad who presented papers on the metropolis, the island of Paros, and all three main colonies that Paros founded in the ancient world: Parion in the Propontis, Thasos in the North Aegean, and Pharos in the Adriatic (island of Hvar, Croatia).

This congress followed three previous ones on the archaeology of Paros and the Cyclades, also held in Paroikia, which were devoted to a number of important issues of the cultural heritage of Paros: (1) to the valuable Parian marble, the marble quarries and workshops of sculpture (1997), (2) the great poet Archilochos of Paros (2005) and (3) the famous sculptor and architect Skopas of Paros and his world (2010). The proceedings of these congresses were also published by the IAPC. The first, entitled *Paria Lithos. Parian Quarries, Marble, and Workshops of Sculpture*, edited by Demetrius Schilardi and Dora Katsonopoulou, was published in 2000 and reprinted in 2010; the second, entitled *Archilochos and his Age (Paros II)*, edited by Dora Katsonopoulou, John Petropoulos and Stella Katsarou, was published in 2008; and the third, entitled *Skopas of Paros and his World*, edited by Dora Katsonopoulou and Andrew Stewart, was published in 2013.

The present volume on the fourth Congress (Paros IV), also published by IAPC, and edited by Dora Katsonopoulou, includes a total of twenty-six scholarly papers, divided into two parts. Part I, entitled *Paros, the Metropolis*, includes eight studies on the Parian enterprises outside the island and the results of archaeological work on Paros in the last three decades showing that Paros was an organized city already in the 8th century BC. Part II, entitled *Paros' Colonies: Parion – Thasos – Pharos*, contains eighteen papers on the history and archaeology of the colonies beginning with the earlier colony of Parion founded in the last years of the 8th century BC, then Thasos in the 7th and, finally, Pharos in the first half of the 4th century BC.

Part I begins with a review of the archaeological, epigraphical, and literary evidence to address the issue of Parian ventures abroad in the Archaic period and their type of civic activities or private actions of individuals (Tandy). In the next article, new evidence is presented from recent excavations and ceramic studies of major sites in Southern Italy (Siris and, above all, Incoronata) providing an exceptional record for the presence of a major Greek community of potters from the Aegean Sea, and more particularly from the Cyclades (Denti). Then, the finds from the excavations of the last 30 years on Paros, including the discovery of the official cemetery of the city, are considered to show that Paros was an organized state of considerable power already in the second half of the 8th century BC (Ζαφειροπούλου). The topography of the ancient city of Paros, one of the richest and best organized cities in the Cyclades, is presented on the basis of earlier and more recent excavation finds (Κουράγιος). Next, certain recently known sculptures

in Parian marble are discussed including the Roman statue of a Muse in Padova, a headless female statue in the Sorgente Group in Rome and architectural sculptures from Keryneia of Achaia in the northwestern Peloponnese (Katsonopoulou). Following this, a hoard buried in the late 3rd century BC and other coins found at the site of ancient sculptor's workshop in Paroikia are described (Δετοράτου) and the adjacent pottery workshops are discussed regarding their function, production and location in relation to the poleodomic plan of the ancient city (Παπαδημητρίου). Finally, issues regarding the cults of Apollo and Herakles on Paros, in connection to the respective cults in the colony of Thasos are considered (Παπαδοπούλου).

To introduce Part II, which is devoted to Paros' colonies, excavation work conducted in the last decade at the site of Parion is first presented. One of the most famous works in the city, the colossal altar of the 4th century BC, the identity of its architect Hermokreon and relevant numismatic evidence are discussed (Keleş) and the Roman pottery discovered in the ancient necropolis, dated between the 7th century BC and the late Roman times, is presented (Ergürer). Then, the history of the Roman baths from the time of their construction in the 2nd century AD until their abandonment in the 7th century is demonstrated (Alper Yılmaz) and the water supply of the Roman city of Parion is shortly presented as part of the author's doctoral dissertation (Michael Deniz Yılmaz). Last, metallurgy activities and production in Parion are described via chemical analysis and studies of the metal objects found in the excavations (Çelikkbas).

The following papers refer to Thasos, beginning first with the presentation of a study of the repertory of G 2-3 table ware discovered in the pre-colonial settlement of Thasos before the arrival of the Parians (Ilieva), and secondly, with an overview of the question of mining and metal production in the early Archaic period before and after the Parian colonization (Sanidas et al.). Next, the possible Parian influences on Thasian pottery are demonstrated via presentation of the results of physico-chemical analysis of a group of one-handled mugs found at the Artemision (Perron), and an evaluation of the dissemination and use of imported decorated pottery to the Thasian colonies during the Archaic period is presented (Μανακίδου). The religious transfers between the metropolis and its colony as well as their evolution are considered next (Trippé), while the cult of Artemis is the subject of the following two papers regarding the topography of her sanctuaries in the ancient city of Thasos (Muller) and certain aspects of her identity via the study of symbolic offerings from the Artemision (Prêtre). The dedication on Thasos concludes with the presentation of the early sculpture and its possible links with the Parian colonists (Holtzmann).

The last five papers of the volume are dedicated to Pharos, Paros' colony in the Adriatic. First, literary evidence on Pharos' foundation, in the context of contemporary politics and trade in the Dalmatian area is examined (Coppola) and the results of excavations conducted between 2009 and 2013 by the Stari Grad Museum at Remete Garden are presented concluding that the fortification walls excavated are dated to the Hellenistic period (Popović και Devlahović). Next, the great number of Greek amphorae (4th-2nd centuries BC) from the excavations on Pharos is discussed in light of its agricultural economy and a brief review of wine production in the medieval period and in antiquity is provided (Kirigin). In the following paper, the presence of Greek personal names on Pharos (4th-1st centuries BC) is investigated on the basis of inscriptions on stone, lead tablets, pottery fragments, and literary sources (Marohnić). Lastly, Paros' perception as a remote metropolis in written Croatian sources from the 16th century until recently

and the contribution of recent archaeological evidence in shaping a living connection between Paros and Pharos are discussed (Čavić).

I would like to thank the City Council and the Mayor of Paros, Mr. Markos Kovaivos, for their support of the congress, and all members of the Institute for the Archaeology of Paros and the Cyclades and of the Board of the Archilochos of Paros Cultural Association for their assistance in organizing and realizing the Fourth International Congress on Paros and its Colonies.

Dora Katsonopoulou

*President, The Institute for Archaeology
of Paros and the Cyclades*

Greek Onomastic Evidence from Pharos (4th-1st c. BC)

Jelena Marohnić

University of Zagreb

The archaeological and historical research of Pharos has yielded fewer people and personal names than the research of other Greek settlements of the middle Adriatic coast (most notably Issa and its colony on the island of Korčula), mostly due to the fact that archaeology has not had access to the Pharian necropolis. Persons from Pharos therefore make up only about six per cent of the middle Adriatic Greeks recorded in various epigraphic and literary sources from the 4th to the 1st centuries BC.¹ This requires the research to focus on individual cases and perhaps only hints at possible wider phenomena.

In Croatian scholarly literature it had been widely accepted that there was a significant 'Illyrian' influence on personal names and, consequently, a significant 'Illyrian' influence on the population of the middle Dalmatian poleis,² a conclusion perhaps inevitable considering the comparative epigraphic material and methods available at the time. A structuralist approach applied to the names from Dalmatia by Katičić excluded the names attested among Adriatic Greeks.³ Currently, only 21 out of 275 names attested among Adriatic Greeks are considered non-Greek, and only four of these non-Greek names might be local.⁴ It has also been emphasised that data from Greek and Latin inscriptions, especially in the case of Pharos, should not be separated.⁵ In this paper we shall present a revision of the evidence on Greek personal names from Pharos from the 4th to the 1st centuries BC, demonstrating that at the current state of the research not a single non-Greek name has been confirmed there.

Besides the usual caveat that a Greek or non-Greek name need not always point to Greek or non-Greek ethnicity, there remains a number of other problems in relating the linguistic level of the analysis to the historical.⁶ Here we assume that a potential onomastic link between Pharos and its metropolis might be present if a name attested at both places at the same period is neither very frequently attested nor widely distributed.

We are currently aware of only 31 Pharians, listed below. The only Pharian attested in literary sources is Demetrios of Pharos (no. 8), famous as the 'Alcibiades' of the first two Illyrian-Roman wars. The rest are known from stone inscriptions and only two (nos. 4 and 27) from graffiti on pottery. Ten people (nos. 1, 4, 10, 15, 18, 19, 28, 29, 30, 31) have not been entered into the LGPN, due to either fragmentary names or subsequent publication.

Excluded from the list are three groups of people who are only very loosely connected to

Pharos: 1) six people attested on a funerary inscription found in the town of Hvar,⁷ 20km away from the site of Pharos (town of Stari Grad). It is the only Greek inscription from the site of Hvar. The stele bears no resemblance to Pharian funerary monuments either in form, letter forms or names, while very much resembling Issaeon funerary monuments in all the three elements. Until further research clarifies the historical context, it is unlikely that the three deceased and their fathers should be numbered into Pharian citizens. 2) Aristophanes, son of Aristophanes, of Syracuse (and his father), commemorated on a funerary inscription,⁸ because the deceased is clearly identified as a foreigner. The origin of the stele itself is also not entirely clear as the official register of the Archaeological Museum in Split describes its origin only as “Pharos” with no further notes on how or when it was acquired. 3) A group of people asking the oracle of Dodona whether to settle in Pharos, or inquiring about the safety of navigation and business ventures to Pharos, attested on lead tablets from Dodona.⁹ It is uncertain whether they ever reached Pharos.

The following small and heterogeneous group of Pharians offers only a glimpse into the population of Pharos. The office of the three Pharian envoys to Paros (nos. 2, 3, 28) is called πρέσβεις and πρεσβευταί. The only magistrate attested at Pharos is an anonymous γραμματεύς (no. 31). There are three women (nos. 5, 16 and 24).

1. Αἰθων Ἰσχυλαΐδου
End of 2nd c. BC. Deceased, son of no. 15. *SEG* LV, 656; not in *LGPN*.
2. Ἀθηνᾶς Διονυσίου
3rd-2nd c. BC. Pharian envoy to Paros; son of no.10. *SEG* XXIII, 489, line 20; *LGPN* III.A (1).
3. Ἀντίπατρος Νικᾶ
3rd-2nd c. BC. Pharian envoy to Paros; son of no. 21. *SEG* XXIII, 489, line 21 and 32; *LGPN* III.A (13).
4. Ἀντι-
4th-3rd c. BC. Owner? of cup, son? of no. 27. Jeličić-Radonić 1995, no. 80, line 1; *SEG* LIV, 591.3; not in *LGPN*.
5. Γιοργιλῶ Δημάρχου
3rd-2nd c. BC. Dedicator to Aphrodite; daughter of no. 7; Brunšmid 1898, No. 1; *LGPN* III.A (1).
6. Δαμόμαχος
4th c. BC. Father of no. 9 and grandfather of no.13. Brunšmid 1898, No. 6, line 1; *LGPN* III.A (1).
7. Δήμαρχος
3rd-2nd c. BC. Father of no. 5. Brunšmid 1898, No. 1; *LGPN* III.A (1).
8. Δημήτριος ὁ Φάριος
ca 260-ca 213 BC. *RE* Supplbd. 1 (44a); Coppola 1993; *LGPN* III.A (31).
9. Δημόδοκος Δαμομάχου
4th c. BC. Deceased; son of no. 6, father of no. 13. Brunšmid 1898, No. 6, line 1 and 3; *LGPN* III.A Δαμόδοκος (3).
10. Διονύσιος
3rd-2nd c. BC. Father of no. 2. *SEG* XXIII, 489, line 20-21; not in *LGPN*.
11. Ἐρμάγορας
4th-3rd c. BC. Father of no. 16. Brunšmid 1898, No. 2; *LGPN* III.A (1).
12. Ζηλίας

- 3rd-2nd c. BC. Father of no. 29. *SEG* XXIII, 489, line 1; *LGPN* III.A (1).
13. Θεύδαμος μικ[ρ]ὸς Δ]ημοδόκου
4th c. BC. Deceased; son of no. 9, grandson of no. 6. *Brunšmid* 1898, No. 6; *LGPN* III.A
Κλεύδαμος (3).
14. Ἴπποκλῆς
3rd C. BC. Father of no. 24. *SEG* XXXI, 606, line 2; *LGPN* III.A (1).
15. Ἰσχολαΐδης
End of 2nd c. BC. Father of no. 1. *SEG* LV, 656; not in *LGPN*.
16. Κλευνίκη Ἐρμαγόρου
4th-3rd c. BC. Dedicant to Aphrodite, daughter of no. 11. *Brunšmid* 1898, No. 2; *LGPN* III.A (1).
17. Κόμων
4th-3rd c. BC. Deceased, son of no. 26. *SEG* XXXI, 605; *LGPN* III.A (2).
18. Κρίναιθος
End of 2nd c. BC. Father of no. 19. *SEG* LV, 657; not in *LGPN*.
19. Λεωνίδης Κριναίθου
End of 2nd c. BC. Deceased, son of no. 18. *SEG* LV, 657; not in *LGPN*.
20. Μάθις Πυθέο
4th c. BC. Owner of a boundary stone and a land parcel in the *chora* of Pharos, son of no. 22.
Brunšmid 1898, No. 5; *SEG* XLV, 703; *LGPN* III.A Μαθις (1).
21. Νικᾶς
3rd-2nd c. BC. Father of no. 3. *SEG* XXIII, 489, line 21 and 32; *LGPN* III.A (1).
22. Πολύχαρμος
3rd-2nd c. BC. Father of no. 28. *SEG* XXIII, 489, line 21 and 32; *LGPN* III.A (6).
23. Πυθέας
4th c. BC. Father of no. 20. *Brunšmid* 1898, No. 5; *SEG* XLV, 703; *LGPN* III.A Πύθεος (1).
24. Σελινώ
3rd c. BC. Deceased, daughter of no. 14. *SEG* XXXI, 606, line 1; *LGPN* III.A (1).
25. Σκιούριος
3rd-2nd c. BC. Father of no. 30. *SEG* XXIII, 489, line 2; *LGPN* III.A (1).
26. Φιλοξενίδης
4th-3rd c. BC. Father of no. 17. *SEG* XXXI, 605; *LGPN* III.A (1).
27. Φίλο-
4th-3rd c. BC. Father? of no. 4. *Jeličić-Radonić* 1995, no. 80, line 1; *SEG* LIV, 591.3; not in
LGPN.
28. ...]τύλος Πολυχάρμου
3rd-2nd c. BC. Pharian envoy to Paros, son of no. 22. *SEG* XXIII, 489, fr. A, line 32; not in
LGPN.
29. ...] Ζηλιᾶ
3rd/2nd c. BC. Father of no. 12. *SEG* XXIII, 489, line 1; not in *LGPN*.
30. ...] Σκιουρίου
3rd-2nd c. BC. Father of no. 25. *SEG* XXIII, 489, line 2; not in *LGPN*.
31. anonymous
3rd-2nd c. BC. *Grammateus*. *SEG* XXIII, 489, fr. B, lines 6 and 8; not in *LGPN*.

Of the 25 names attested at Pharos, most are Ionic (Ἀθηνᾶς, Δήμαρχος, Δημόδοκος, Λεωνίδης, Νικᾶς, Πολύχαρμος, Πυθέας) and pan-Hellenic (Αἴθων, Ἀντίπατρος, Δημήτριος, Ἑρμάγορας, Ἴπποκλῆς, Κόμων, Φιλοξενίδης), as would be expected at a Parian colony. There is also a handful of Doric names (Δαμόμαχος, Θευγένης, Θεύδαμος), sometimes occurring on funerary monuments together with Ionic names,¹⁰ and most easily explained through contacts with the neighbouring Doric Issa and its settlements.

There are seven names which have so far been attested only in Pharos (*hapax legomena*). About half of all ancient Greek names have been attested only once and the existence of such names is not in itself remarkable.¹¹

The name Ἴσχολαΐδης is notable because a similar name (Ἴσχολείδης) had been attested only at Paros as the name of the Parian archon eponymous from the 2nd to 1st centuries BC.¹² It is the only tentative onomastic link to the metropolis, as the review of the names from Paros offers no other opportunities for establishing any connections.¹³ On the monument it is attested in the genitive case (Ἴσχολαΐδου) and the first editor published it as Ἴσχολαΐδος,¹⁴ however, here it is assumed that a more probable form of the nominative case is Ἴσχολαΐδης, analogous with e. g. Νικολαΐδης.¹⁵

Another unique name is Μάθις. The inscription reads ὄρος/Μαθιος/Πυθέο and should be understood as horos of Mathis, son/daughter of Pytheas. Rendić-Miočević considered Μάθιος to be the nominative case and interpreted the name as Illyrian, allowing also that Pape and Benseler included it in their Greek onomasticon.¹⁶ The name Μάθιος is however attested only much later in Umm al-Jimāl in northern Jordan, where several new testimonies have been published.¹⁷ In the *LGPN* (vol. III.A) the Pharian example was interpreted as the genitive case and entered as Μαθις, without accent, allowing it to be both male and female. Cobianchi interpreted Μαθις as a local name and connected it to the root *mat-* and the Illyrian river Mathis citing Krahe.¹⁸ However, we should perhaps still allow the possibility that it is a Greek name. The root μαθ- (of e. g. the verb μανθάνω) is common enough in personal names such as Εὐμάθης, as is the suffix -ις, and there are female names such as Εὐμαθις, attested at Athens in the middle of the 4th c. BC,¹⁹ and Προμαθις, attested at Orchomenos in the 2nd-1st c. BC.²⁰ It is also more probable that in this context it is a male name, Μάθις, than female, Μαθις.

The name Σκιούρ(ι)ος Robert had first described as Illyrian, but later accepted Bousquet's opinion relating it to the Greek word for 'squirrel' σκίουρος.²¹

Two unique names are Greek female names, Γοργιλώ, from the common male name Γοργίλος, and Κλευνίκη, a variant of Κλεονίκη. Furthermore, there is the Doric name Δαμόμαχος and the name Κρίναιθος, which was published without assigning accent.²²

There are also three rare Ionic names. The name Ἀθηνᾶς was classified by Robert as a Ionic male name ending in -ᾶς, -ᾶδος, and confirmed as such by Cordano.²³ The only other testimony is from Cyrenaica in the 1st c. BC.²⁴ The name Ζηλίας was interpreted by Bousquet as parallel to Ζᾶλις, -ᾶ attested at Delphi.²⁵ The form Ζηλίας has in the meantime been attested at Athens in the mid-4th c. BC.²⁶ The name Νικᾶς was classified by Robert as a Ionic male name ending in -ᾶς, -ᾶ related to Νικήν.²⁷

The female name Σελινώ was recognized by Bechtel and Masson as derived from σέλινον "celery" and is one of the many female names derived from plant names. It had been classified as Illyrian by Mayer, but everyone else, including Bechtel, Nikolanci, Masson and Cobianchi, considered it Greek.²⁸

Πυθέας²⁹ is attested in the genitive form Πυθέο. Rendić Miočević speculated about the possibility of Πύθεος being a non-Greek name relating it to the personal name Pitho known from Latin inscriptions and the toponym Pityeia, although he did recognize its inclusion in the Greek onomasticon.³⁰ The name is more probably etymologically related to Apollo Pythios and is abundantly testified as Greek.

The name Θεύδαμος, read by Fraser, had previously been published as Κλεύδαμος.³¹

From this short review of personal names, it can be concluded that all of the currently known personal names from Pharos can be interpreted as Greek and that at this point there is no unambiguous anthroponomical evidence for Illyrian or other influence in Pharos. Let us also note that in the neighbouring Issa the presence of non-Greek names is well-attested (about 35 people bearing non-Greek names out of 622 potential Issaens)³². The presence of Doric names in Pharos might be accounted for by contacts with the Greeks of Issa, while the influence of Paros the metropolis is evident only in the predominance of Ionic names.

NOTES

1. Marohnić 2012, 137.
2. Rendić-Miočević 1952.
3. Katičić 1962 and 1976, 180-81.
4. Marohnić 2012, 174.
5. Kuntić-Makvić 1997.
6. Hornblower and Matthews 2000; Matthews 2007.
7. Zaninović 1992, 43-44; Kirigin 2004, 90 and 283, Pl. XXIII.B (*SEG* LIV, 591.1).
8. Kirigin 1990, 301-302, Pl. 5 (*SEG* XL, 516).
9. Lhôte 2006, 39, no. 6 and 271, no. 130 (*SEG* LI, 748); Δάκκαρη et al. 2013, vol. 1: 85, no. 228B; 146, no. 463A; vol. 2: 124, no. 2762A; 177, no. 3030A; 204, no. 3146A and 281, no. 3517A.
10. Brunšmid 1898, 20, no. 6.
11. Matthews 2007, 2-3.
12. Ορλάνδος 1975, 10-11, no. 8; Mainardis 2004, 62.
13. Beranger-Auserve 2001; Παπαδοπούλου 2012; Σταθάκη 2012; Παπαδόπουλος 2013 and 2015.
14. Mainardis 2004, 62, no. 19.
15. Λεονάρδος 1892, 47, no. 78; *LGPN* III.B.
16. Rendić-Miočević 1952, 31-32.
17. *IGLSyr* 21,5.1: 188, 353 and 383.
18. Krahe 1925, 28; Cobianchi 2005, 68-69.
19. *IG* II² 11432; *LGPN* II.
20. *IG* VII 3263; *LGPN* III.B.
21. Robert 1960; Bousquet 1961; Robert 1963.
22. Mainardis 2004, 63-64, no.20.
23. Robert 1960, 516; Cordano 1999, 208.
24. *CIG* 5234, 7; *LGPN*.
25. Bousquet 1961, 589.
26. *LGPN* II.
27. Robert 1960, 516; Cordano 1999, 208.

28. Bechtel 1917, 397; Mayer 1957, 298; Nikolanci 1980, 220; Masson 1990, 137-38; Cobianchi 2005, 50 and 67.
29. I am grateful to A. P. Matthaiou and M. Brunet for corrections at the conference.
30. Rendić-Miočević 1952, 31-32.
31. Brunšmid 1898, 20, no. 6.; Fraser 1991, 260, note 22 ; Marohnić 2012, 36-39.
32. Marohnić 2012, 138 and 173.

BIBLIOGRAPHY

- Bader, N. 2009. *Inscriptions de la Jordanie, vol. 5: La Jordanie du Nord-Est, Fasc. 1*. Inscriptions grecques et latines de la Syrie XXI. Beyrouth: Institut français du Proche-Orient.
- Bechtel, F. 1917. *Die historischen Personennamen des Griechischen bis zur Kaiserzeit*. Halle: Niemeyer.
- Berranger-Auserve, D. 2001. *Paros II: Prosopographie générale et étude historique du début de la période classique jusqu'à la fin de la période romaine*. ERGA, Recherches sur l'Antiquité 1. Clermont-Ferrand: Centre de Recherches sur les civilisations Antiques - Presses Universitaires Blaise Pascal.
- Bousquet, J. 1961. "Inscription hellénistique de Dalmatie." *BCH* 85:589-600.
- . 1898. *Die Inschriften und Münzen der griechischen Städte Dalmatiens*. Abhandlungen des archäologisch-epigraphischen Seminars der Universität Wien XIII. Wien: Alfred Hölder.
- Cobianchi, C. 2005. "Le iscrizioni greche dalle colonie adriatiche di Dionisio I." *Anemos* 3: -88.
- . 2008. "L'epigrafia delle colonie greche dell'Adriatico tra storia e archeologia: il punto della situazione." *Hesperia: studi sulla grecità di Occidente* 22:145-60.
- Coppola, A. 1993. *Demetrio di Faro: un protagonista dimenticato*. Problemi e ricerche di storia antica 15. Rome: L'Erma di Bretschneider.
- Cordano, F. 1999. "Considerazioni sugli studi di antroponomia greca dell'Adriatico." *Hesperia: studi sulla grecità di Occidente* 15:107-11.
- Δάκαρη, Σ., Ι. Βοκοποπούλου and Α. Φ. Χριστίδη, 2013. *Τα χρηστήρια ελάσματα της Δωδώνης των ανασκαφών Δ. Ευαγγελίδη*. 2 vols. Βιβλιοθήκη της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας 285 and 286. Athens: Ή εν Αθήναις Αρχαιολογική Έταιρεία.
- Fraser, P. M. 1991. "The Family Tombstones of Issa." *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 84: 247-74.
- Hornblower, S. and E. Matthews (eds.) 2000. *Greek Personal Names: Their Value as Evidence*. Proceedings of the British Academy 104. Oxford: Oxford University Press.
- Jeličić-Radonić, J. 1995. "Arheološka istraživanja." In *Pharos: Antički Stari Grad*, edited by J. Jeličić Radonić and B. Rauter Plančić, 56-114. Zagreb: Muzejsko galerijski centar and Državna uprava za zaštitu kulturne i prirodne baštine - Glavno povjerenstvo u Splitu.
- Katičić, R. 1962. "Das mitteldalmatische Namengebiet." *Živa antika* 12/2:255-292.
- . 1976. *Ancient Languages of the Balkans*. 2 vols. Trends in Linguistics, State-of-the-Art Reports 4&5. The Hague-Paris: Mouton.
- Kirigin, B. 1990. "The Greeks in Central Dalmatia: Some New Evidence." In *Proceedings of the First Australian Congress of Classical Archaeology held in honour of Emeritus Professor A. D. Trendall*, ed. Jean-Paul DESCEUDRES, 291-321. Canberra-Oxford: Humanities Research Centre-Clarendon.
- . 2004. *Faros, parska naseobina: prilog proučavanju grčke civilizacije u Dalmaciji*. *Vjesnik za arheologiju i historijue dalmatinsku* 96. Split: Arheološki muzej.
- Krahe, H. 1925. *Die alten balkanillyrischen geographischen Namen*, Indogermanische Bibliothek 7. Heidelberg: Carl Winter's Universitätsbuchhandlung.

- Kuntić-Makvić, B. 1997. "Il corpus epigrafico di Pharos (Hvar, Lesina)." *Aquileia nostra* 63:331-32.
- Lhôte, E. 2006. *Les lamelles oraculaires de Dodone*. Hautes études du monde gréco-romain 36. Genève: Droz, 2006.
- Λεονάρδος, Β. Ι. 1892. "Ἀμφιαρείου ἐπιγραφαί." *ArchEph*:33-56.
- Mainardis, F. 2004. *Aliena saxa: le iscrizioni greche e latine conservate nel Friuli-Venezia Giulia ma non pertinenti ai centri antichi della regione*. *Atti della Accademia Nazionale dei Lincei, Classe di scienze morali, storiche e filologiche, Memorie*, serie IX, vol. XVIII, fasc. 1. Roma: Accademia Nazionale dei Lincei.
- Marohnić, J. 2010. "Ženska imena na predrimskim grčkim natpisima srednje Dalmacije." In *Arheološka istraživanja na srednjem Jadranu*. Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 26., 187-198. Zagreb – Split: Hrvatsko arheološko društvo – Arheološki muzej Split.
- . 2012. "Stanovnici polisa srednjega Jadrana od 4. do 1. st. pr. Kr." Ph.D.diss., University of Zagreb.
- Masson, O. 1990. "À propos d'inscriptions grecques de Dalmatie." *BCH* 114/1:499-512.
- Matthews, E. ed. 2007. *Old and New Worlds in Greek Onomastics*. Proceedings of the British Academy 148:1-7. Oxford: Oxford University Press.
- Mayer, A. 1957. *Die Sprache der alten Illyrier. Band I: Einleitung, Wörterbuch der illyrischen Sprachreste*. Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Schriften der Balkan-Kommission, Linguistische Abteilung XV. Wien: Rohrer.
- Nikolanci, M. 1980. "Epigraphica Graeca nova et vetera in Dalmatia reperta." *Diadora* 9:205-27.
- Ορλάνδος, Α. Κ. 1975. "Ἀδημοσίεστοι ἐπιγραφαί εὐρεθεῖσαι κατὰ τὴν Ἀναστήλωσιν τῆς Καταπολιανῆς Πάρου." *ArchEph*: 3-36.
- Παπαδόπουλος, Γ. Κ. 2013. "Ἐπιγραφεὺς Πάρου." *Grammateion* 2:17-26. http://grammateion.gr/sites/grammateion.gr/files/articles/grammateion_2_2013_17-26_1.pdf
- . 2015. "Ἐπιτύμβιες ἐπιγραφεὺς ἀπὸ τὴν Πάρο." *Grammateion* 4:27-47. http://grammateion.gr/sites/grammateion.gr/files/articles/grammateion_4_2015_27-47_0.pdf
- Παπαδοπούλου, Ζ. Δ. 2012. "Ἐπιτύμβιες ἐπιγραφεὺς Πάρου." *Grammateion* 1:45-52. http://grammateion.gr/sites/grammateion.gr/files/articles/grammateion_1_2012_45-52.pdf
- Pape, W. and G. E. Benseler 1863-1870. *Wörterbuch der griechischen Eigennamen*. Braunschweig: Vieweg.
- Rendić-Miočević, D. 1952. "Iliri u natpisima grčkih kolonija u Dalmaciji." *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 53:25-57.
- Robert, L. 1935. "Inscription hellénistique de Dalmatie." *BCH* 59:489-512.
- . 1960. "Inscriptions hellénistiques de Dalmatie." *Hellenica: Recueil d'épigraphie, de numismatique et d'antiquités grecques* 11-12:505-41.
- . 1963. "129. Dalmatie. Pharos." *Bulletin épigraphique*. In *RÉG* 76:142-47.
- Σαθάκη, Δ. 2012. "Ἐπιτύμβια ἐκ Πάρου." *Grammateion* 1:33-38. http://grammateion.gr/sites/grammateion.gr/files/articles/grammateion_1_2012_33-38.pdf
- Zaninović, M. 1992. "Heraclea Pharia." *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* 24-25:35-48.
- . 1995. "Municipium Phariae." In *Studia in honorem Georgii Mihailov*. 519-23. Sofia: Institute of Thracology – Sofia University "St. Kliment Ohridski".

ABSTRACT

GREEK ONOMASTIC EVIDENCE FROM PHAROS (4th-1st c. BC)

The archaeological and historical research of Pharos has yielded relatively scarce prosopographic and onomastic data. There are about 40 people and about 25 names recorded mostly in inscriptions on stone, as well as in the lead tablets from Dodona, on pottery fragments, and in literary sources. This paucity precludes most prosopographic research, but the available evidence is compiled and described. The *hapax legomena* and rare names are discussed in detail and it is shown that despite some attempts to explain them as non-Greek, all of the presently known names can be convincingly interpreted as Greek names. As far as currently possible, the evidence is also analysed in relation to the comparable data from the metropolis and from other Adriatic poleis.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΦΑΡΟ (4ος-1ος αι. π.Χ.)

Οι αρχαιολογικές και ιστορικές έρευνες στη Φάρο έχουν αποφέρει ελάχιστα προσωπογραφικά και ονομαστικά δεδομένα. Περίπου 40 άτομα και 25 ονόματα είναι καταγεγραμμένα κυρίως σε λίθινες επιγραφές, επίσης σε μολύβδινες πινακίδες από τη Δωδώνη, όστρακα αγγείων, και στις αρχαίες πηγές. Αυτή η ένδεια εμποδίζει την προσωπογραφική έρευνα αλλά η διαθέσιμη μαρτυρία έχει συλλεχθεί και περιγραφεί. Σπάνια ονόματα και *άπαξ λεγόμενα* συζητούνται λεπτομερώς και καταδεικνύεται ότι παρά τις απόπειρες ερμηνείας τους ως μη ελληνικών, όλα τα γνωστά μέχρι τώρα ονόματα μπορούν να ερμηνευθούν πειστικά ως ελληνικά. Τα διαθέσιμα στοιχεία επίσης αναλύονται σε σχέση με συγκριτικό υλικό από τη μητρόπολη και άλλες πόλεις της Αδριατικής.

ISBN: 978-960-89045-3-8